

Тому, необхідно приділити увагу дослідженню такої категорії як фінансові активи для того, щоб мати змогу більш глибоко та ретельно проаналізувати діяльність кожного підприємства, незалежно від галузі його діяльності.

Література

1. Олексів І. Б. *Дослідження проблем функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства*. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10677/1/55.pdf> (дата звернення: 03.03.2022).
2. *Головне управління статистики в Одеській області* : сайт. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 04.03.2022).

УДК 338.242

Семенова Катерина Данилівна
к. е. н., доцент кафедри економічного аналізу,
Одеський національний економічний університет (Україна)

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

JEL classification: D810; M210

У ринкових умовах підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком або невизначеністю. Особливо їх вплив на діяльність підприємства проявляється під час постійних змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Тому нагальною є потреба здійснювати оцінювання ризиків та управління ними. Основним завданням управління ризиками є вміння використовувати наявний аналітичний інструментарій для їх оцінювання та розробки на основі цього управлінських рішень щодо доцільності вкладання коштів у конкретну справу або розширення діяльності, чи просто стосовно подальшого розвитку підприємства.

Теорія та практика дослідження ризиків розробила велику кількість методів, методик і систем показників, які дозволяють здійснювати їх оцінювання. У таких умовах залишається складним питання щодо доцільності використання певних методів або показників у кожному конкретному випадку залежно від ситуації та поставлених завдань.

Однак для досягнення позитивних результатів і розробки ефективних управлінських рішень на основі застосування того чи іншого аналітичного інструментарію, необхідно насамперед встановити в якій саме ситуації перебуває підприємство або його окремих вид діяльності – у ризику чи невизначеності. Під невизначеністю розуміють неповне уявлення про значення різних параметрів діяльності підприємства у теперішньому часі та у майбутньому, які породжуються комплексом причин і факторів, передусім, неповнотою інформації, а також пов'язаних з цим витратами та результатами. Використання аналітичного інструментарію за таких умов повинно враховувати неможливість здійснити оцінку ступеня ймовірності ситуації, що склалася.

Основна відмінність ризику від невизначеності якраз і полягає у можливості його вимірювання та оцінки – невизначеність виміряти практично неможливо, у той час як ризик підлягає оцінці. Із цього випливає ще одна суттєва відмінність ризику: на відміну від невизначеності, він піддається не лише оцінюванню, але й управлінню.

Серед показників, що дозволяють здійснювати оцінку ризику для подальшого управління ним, є математичне сподівання, яке показує середній рівень прибутку або доходу, які може отримати підприємство у тому випадку, коли обрана стратегія буде реалізована. Очевидно, що чим більшим є значення цього показника, тим більш вигідною, доцільною є стратегія розвитку підприємства. Під час визначення математичного сподівання як ваги виступають відповідні значення ймовірностей. Варто відмітити, що математичне сподівання дає можливість отримати лише загальне уявлення про можливі наслідки прийняття того чи іншого управлінського рішення. Однак, під час реалізації будь-якого проєкту та розробки відповідного управлінського рішення важливим завданням є не лише визначення очікуваної величини прибутку чи доходу, але й оцінка безпосередньо ймовірності та величини ризику, пов'язаного з його реалізацією. Для цього доцільно використовувати показники, що є характеристиками варіації – середнє квадратичне (стандартне) відхилення та коефіцієнт варіації.

У теорії ризиків показник середнього квадратичного відхилення вважають основним показником ризику. Чим більшим є значення даного показника, тим більший ризик може

супроводжувати певне управлінське рішення. На додаток до середнього квадратичного відхилення використовують відносний показник – квадратичний коефіцієнт варіації.

Вважаємо, що у тих випадках, коли необхідно прийняти рішення шляхом вибору одного з декількох різних варіантів розвитку підприємства, або, враховуючи його основну мету, – досягнення певних економічних показників, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства, чи його очікувані доходи, краще орієнтуватися саме на коефіцієнт варіації. Він не лише дає можливість оцінити рівень ризику, але й порівняти його з аналогами, які виникали раніше у діяльності даного підприємства або у діяльності його конкурентів.

Отже, правильне використання аналітичного інструментарію для оцінки ризиків є ключовим питанням для підприємства в умовах ринкової економіки, коли постійно потрібно приймати складні управлінські рішення щодо його розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності.

УДК 657.2:330.131.5

Чернишова Людмила Вікторівна
к. е. н., доцент кафедри економічного аналізу,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ, ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

JEL classification: M400; O100

Сучасна економічна ситуація в Україні вимагає використання відносно нового підходу оцінки ефективності управління економічним потенціалом підприємств. Так, для оцінки економічного потенціалу підприємства запропоновано методичний інструментарій, який ґрунтується на сучасних методах оцінки економічного потенціалу, дозволяє враховувати не тільки внутрішні можливості підприємства, але й ринкову ситуацію, надає можливість виділяти головну проблему та системно встановлювати кількісні та якісні зв'язки між окремими елементами потенціалу.

Для практичної апробації запропоновано методичний інструментарій та здійснено обґрунтування кожного етапу оцінки економічного потенціалу підприємств Одеської області.

Етап 1. Побудова діаграми Ісікави.

Діаграма Ісікави використовується як аналітичний інструмент для перегляду дії можливих факторів та виокремлення найбільш важливих причин, дія яких породжує конкретні наслідки та піддається управлінню [1].

Робота з діаграмою Ісікави проводиться в кілька етапів [2]:

1. Виявлення та збирання всіх факторів та причин, що будь-яким чином впливають на досліджуваний результат.

2. Групування факторів за смисловим та причинно-наслідковими блоками.

3. Ранжирування цих факторів всередині кожного блоку.

4. Аналіз отриманої картини.

5. «Відкидання» факторів, на які немає можливості впливати.

6. Ігнорування малозначущих і непринципових чинників.

Дослідження політики управління та позиціонування підприємств Одеської області свідчить, що ефективність діяльності підприємств області обумовлена рівнем використання їхнього економічного потенціалу. Це, у свою чергу, дозволило виділити головну проблему підприємств, яка полягає у підвищенні їх економічного потенціалу.

Етап 2. Рейтингова оцінка економічного потенціалу підприємства.

На даному етапі дієвим інструментом оцінки управління економічним потенціалом підприємства є «квадрат потенціалу». «Квадрат потенціалу» – це метод оцінки стану корпоративного управління, спрямований на визначення слабких місць у всій системі відносин та властивий корпоративному управлінню.

Цей інструмент дозволяє системно встановити кількісні та якісні зв'язки між окремими елементами потенціалу, рівень його розвитку та конкурентоспроможності й на основі цього своєчасно обґрунтувати та реалізувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності